

Kázání Olomouc 27.8.2023 – A. Jeništa – kázání O. Rumla

Kázání na žalm 8 (zvláště verš 5): *Hospodine, Pane náš, jak vznešené je tvoje jméno po vsí zemi! Svou velebnost vyvýšil jsi nad nebesa. 3 Ústy nemluvnat a kojenců jsi vybudoval mocný val proti svým protivníkům a zastavil nepřítele planoucího pomstou. 4 Vidím tvá nebesa, dílo tvých prstů, měsíc a hvězdy, jež jsi tam upevnil: 5 Co je člověk, že na něho pamatuješ, syn člověka, že se ho ujímáš? 6 Jen maličko jsi ho omezil, že není roven Bohu, korunuješ ho slávou a důstojností. 7 Svěřuješ mu vládu nad dílem svých rukou, všechno pod nohy mu kladeš: 8 všechno brav a skot a také polní zvířata 9 a ptactvo nebeské a mořské ryby, i netvora, který se prohání po mořských stezkách. 10 Hospodine, Pane náš, jak vznešené je tvoje jméno po vsí zemi.*

Co je člověk, pomyslí si občas každý. Co je člověk a ta otázka není snadno k vyřešení. Jsme a zůstaneme si tajemství. Jsme rozumní i nerozumní, citliví i bez citu, schopní hlubokého přátelství a lásky ale také vražedné nenávisti, jsme vrchol stvoření i jeho největší nebezpečí. Mozart i Hitler, Ježíš i Nero, matka Tereza i Jezábel, Milada Horáková i prokurátorka Brožová-Polednová. Mistrovské dílo Stvořitelovo či padlé stvoření pod hovado a největší nebezpečí, které hrozí pod sluncem všemu živému?

Jsem to já? Nebo je to nějaký průměr ze všech lidí? Z těch nejhorších, o nichž si řeknete - co je to jen za lidi? A těch výjimečných, o kterých se za mého mládí na stadionech volalo, že to snad ani *není člověk*.

Je zřetelné, že ta otázka, co je člověk, je navždycky otevřená. A je to tak, myslím, dobře. Jde o to se ptát, nepřestat žasnout, nebýt hotov.

Nejde ale zůstat jen u té otázky po člověku. Žalm ani svět totiž člověkem nezačínají. Že na člověka někdo pamatuje, má své předpoklady. Žalm začíná Stvořitelem a tím, co vzešlo z jeho ruky a chvalozpěvem na to. (Tak začíná člověk a děti, malí lidé, to dokládají – úžasem, radostí z přítomné chvíle a světa kolem nás, který vzbuzuje otázky, pozorovaný očima navrch hlavy.)

Tak tedy člověk uprostřed stvoření. Které mu Bůh klade k nohám. Ovšem člověk sice přesahuje ostatní stvoření, ale také je omezen. Člověku je dáno místo mezi nebem a zemí. Je korunou stvoření, má něco navíc od rostlin a zvířat (a právě samo kladení takových otázek ukazuje lidskou výjimečnost – totiž schopností ptát se, přemýšlet i o sobě a přemýšlet dokonce o svém přemítání); ale zase míň než ten, kdo (snad) obsáhne všechno.

Při pohledu na nebesa a měsíc a hvězdy člověku dojde jeho nepatrnost, maličkost jeho maličkosti i všeho našeho lidského hemžení. A přece je člověk také korunován slávou a důstojností. Totiž každý člověk – a to je jeden ze základních kamenů rovnosti mezi lidmi, naší nekonečné a jedinečné důstojnosti každého před Bohem, mezi sebou navzájem, bez ohledu na drobné odlišnosti.

S tím souvisí, že člověk je v bibli zván jako obraz Boží. Snad právě v té schopnosti uvědomění si sebe sama, schopnosti reflexe a sebereflexe. Také ale ve společenskosti. Ale zase - také člověk je padlé stvoření, jako ten, kdo selhává, kdo utíká před Bohem, kdo si podmaňuje nejen svět, ale taky druhé a utíká před zodpovědností. A Bůh se ptá jako tehdy v ráji – Adame, Evo, kde jsi? A odpovědí bývá mlčení a různé fíkové listy zakrývající selhání.

Člověk je tělo a dech Boží (podle Starého zákona), který nás zemany obživuje a není to žádná sláva. Trvá však naděje na lepší a tím je v křesťanské víře nové bytí člověka v Kristu. Hle, člověk, slyšeli jsme z Janova evangelia - konečně člověk, který se neschoval, neuhnul, nebál se být opravdu člověkem

Taková je „nová lidská svoboda daná Kristem, od zajetí hříchu a svobody k partnerství s Bohem a ostatním tvorstvem. Tento čerstvý start stojí na milosti boží, která se nám dává v Ježíšově novém lidství. Ježíš je dokonalým uskutečněním člověčenství v nepokřiveném vztahu s Bohem. Představuje také lidské bytí pro druhé, život v naprosté solidaritě se všemi lidmi, zvláště pak s hříšníky, cizinci, s lidmi chudými, znevýhodněnými a postiženými.“ (Migliore, Víra usilující porozumět, str. 162)

Ta otázka, co je člověk, je ovšem také osobní. Co jsem já za člověka? O koruně se mi nesní, není to žádná sláva, o vládnutí nad dílem Božích prstů nemůže být řeči. Já a pánem nad zvířaty? Inu, hodně jsem jich pozřel. A když pomyslím na svou vládu nad stvořením, přechází mě jakákoli kritika našich pánů nahoře.

Nestarám se dost o stav světa kolem sebe, spoléhám, že to nějak funguje a že vše nějak půjde dál, aniž bych se musel zásadně změnit. Vozím se jako pán v kočáře a kouře je z toho dost, přepychově oděn v un-fairtraidové oděvy z východní Asie. Bravu a skotu (o ptactvu nemluvě) mám na svědomí pěknou řádku, snad jen těch mořských ryb míň, než by bylo zdrávo. O netvorech si nechám jen tak zdát či číst. Není to úplně dobrá bilance, když tak o sobě přemýšlím ve světle osmého žalmu.

Přesto i já smím nejen z toho žalmu uslyšet – někdo na mě pamatuje. Někomu stojím za myšlenku, za vzpomínku. Jsem, protože někdo na mě pomyslel dřív. Jsem, protože na mě někdo pamatuje, a to nejen Bůh, ale i druzí lidé.

Ale jednou nebudu. Jsem ze země a do země se jednou vrátím. Jednou nebudu, nebudu si pamatovat a časem si nikdo nebude na zemi pamatovat mě.

Ta otázka po člověku má zůstat otázkou. Člověk sám sobě a druzí kolem něj stejně tak. Sám jsem v životní fázi, kdy právě otazník je mi bližší než tečka či dokonce vykřičník. Už nějakou dobu mám za sebou mladické nutkání, že přece musím druhé o něčem přesvědčit. Snažím se víc ptát a poslouchat. Už jsem poznal, že jsme různí, že jsme sice všichni vyšli z Boží ruky, ale vyšli jsme z různých podmínek, jsme formováni jinou zkušeností; a přitom jsme si rovni a v lidské důstojnosti stejní. Snažím se vnímat jinakost, být za ní (samozřejmě někdy se skřípajícími zuby) vděčný. A ptát se. Vždyť i Bůh se taky ptá.

To všechno v dobré naději na nové lidství skrze Ježíše Krista. Ve spolehnutí se na Boží příklon k nám, ke mně, ač se tomu někdy divím. Totéž se snažím přát druhým, protože lidmi se stáváme a zůstáváme jimi, pokud jsme solidární se svými bratry a sestrami - to je způsob života, ke kterému jsme byli stvoření a povoláni – k hluboké a často náročné solidaritě s druhými. Dá to fušku a přemáhání, ale trvá naděje – že jako lidé nejsme hotoví, smíme očekávat naplnění proti vší zkušenosti se sebou a se světem - na základě boží milosti. Ještě není hotovo a tahle otevřenost k budoucímu je podle mě také spojená s tou otevřeností vůči druhým.

Jsem, protože si mě pamatuje Bůh. A snad i jednou budu, protože na mě nezapomene. Amen.